Ч. 92 (12.748). Львів, середа 29. квітня 1931. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10. II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Інвестиційна політика Польщі.

Промова посла Остапа Луцького на пленарному засіданні сойму дня 24. квітня 1931 р. до законопроекту про заграничну позичку на будову залізниці зі Шлеська до Балтійського Моря.

Високий Сойме! Майже міліярд французьких франків має приплисти з довгоречинцевої заграничної позички до господарського життя. Це правда, що кожну позичку треба провірювати в двох напрямках: чи вона не задорога, та чи мається її доцільно зужити. Перше питання менше мене цікавить. Його вже вияснили докладно інші промовці. Завважу тільки, що коли би державна господарська політика була мала більше на увазі потреби внутрішньої капіталізації та колиб оця політика була не викликала того, що тепер діється, себто дуже поважного відпливу капіталу за границю, то очевидно і ця позичка могла би бути переведеною серед кращих умовин.

Щож торкається другого питання, себто про доцільне вжиття позички, то, як відомо, за цей міліярд франків мається викінчити будову великої залізниці зі Шлеська до гдинського порту. Ця залізна дорога має скріпити експорт сирівців за границю. Кожний з нас розуміє вагу експорту, але знову не шкодить підкреслити, що для господарства в першу чергу важним є внутрішній ринок, грошевий і товаровий. Рільничий експорт у Польщі є однозначний зі загальним недоїданням (голоси: Но, но). Це може прикре, але правдиве. Також збут інших сирівців вимагає більше опіки внутрішнім ринком. Однак і ці справи є в тій хвилині найважніші для нас, представників Українського Клюбу. Для нас у предложеному нам законопроекті найважніше те, що й ця нова позичка має бути зужита на нову велику господарську інвестицію, цінну для західних воєвідств, та що й при цій нагоді знову забуто на господарські потреби Східної Галичини, Волині та нещасного Полісся. (Голос на лавах ендецького клюбу: „До Чорного Моря не дійдемо"). Чи панове хочете цим окликом зауважити, що вищеназвана територія є чужим тілом в державнім організмі Польщі і тяготіє до Чорного Моря? І ми про це думаємо. (Референт пос. Стажинський: „Алеж не будемо їхати залізницею до Балтійського Моря крізь східні воєвідства"). Це зовсім непотрібне. У моїй промові підкреслюю тільки, що господарські відносини, на територіях, замешкалих українцями, в кожнім напрямку гірші, ніж в інших воєвідствах, а всеж таки від першого року державної господарки вважається нашу територію тільки джерелом прибутків і систематично забувається за цю територію при всіх господарських інвестиціях.

Для цієї території не зроблено досі нічого, що могло би викликати кращі умови для праці її людей, для їх господарства. Фінансова політика на цій території в освітленні офіціяльної статистики за 1928 р. представляється значно гірше, ніж у західних та центральних воєвідствах. Оборотовий податок зі самої Східної Галичини дає державі кожного року кругло 25 міліонів золотих, коли той сам податок в окрузі скарбової палати в Лодзі дає державі тільки 23 міліони, а в катовицькій окрузі тільки 18 міліонів. Хіба не треба пояснювати ближче, що господарське життя в тамтих воєвідствах стоїть на значно вищім щаблі. Тамті воєвідства не мають 80 проц. карловатих сільських господарств, ані аж 30 кілька тисяч населення, які платять доходовий податок по першій скалі, як це є саме у нас. Порівняймож тепер надзвичайно високий оборотовий податок Східної Галичини з дисконтовим кредитом Банку Польського на цій території. Показується, що цей кредит в лодзькім чи катовицькім воєвідстві є 50 проц. вищий. І не диво, адже там живіше торговельне і всяке господарське життя. Ідім далі. Маєтковий податок Східної Галичини дає державі 3 міліони зол., але екзекуційні кошти аж 6 міліонів зол. Взагалі Східна Галичина дає вищі екзекуційні кошти і вищі відсотки проволоки за незаплачені податки, ніж усі західні та осередні воєвідства. Маю дуже цінну відомість і про безпосередні податки. У Східній Галичині держава бере їх від кожного мешканця аж по 35 зол. пересічно, а вже в краківськім воєвідстві, де господарські відносини куди кращі, на одного мешканця припадає тільки 30 зол. на рахунок всіх безпосередніх податків. Так представляється фіскальна політика.

Не інакше виглядають інвестиції. Всі добре знаємо, які великі суми їдуть з бюджету та з усіх інших публичних фондів на інвестиції в західних та осередніх воєвідствах. Там переводиться від літ величезним коштом реґуляцію Висли, сотки міліонів ідуть там щорічно на будову порту в Гдині, там піде і ця нова інвестиція: залізнича лінія від Шлеську до Балтійського Моря. Ніхто не журиться, що на наших територіях найгірші дороги, найменше залізниць, що ріки та гірські потоки неуреґульовані і що наслідком цього трапляються майже щорічні катастрофальні повені і т. д. Колись за австрійських часів провадилося і в нас ці речі, хоч і тоді Східна Галичина була глухим занедбаним кутом. Всеж таки тепер ще гірше. Тепер у нашім краю повний господарський занепад. Мертва тишина в нафтовім районі, ліквідується копальні соли, пропадають шляхи, не видно ніяких меліорацій. Натомісць маємо найбільшу товарову і готівкову лихву. Наведені мною дані торкаються передовсім Східної Галичини, але ще сумніше представляється господарська дійсність на Волині і на Поліссі. П. премієр Бартель показував нам колись у соймі всілякі графікони, що мали засвідчувати про розвиток господарського життя. Даремно ждемо на один графікон, на цей іменно, що вияснював би нам докладно, скільки одержує державна скарбниця з нашої території і що в цю територію вкладає. Маємо сильну підставу тривожитися, як цей біланс виглядає.

Чим гірші господарські відносини, тим рідше думається економічними катеґоріями. Свідомість, як виглядає державна господарська політика на нашій території, оця дійсна політика, вже огорнула загал нашого населення без огляду на національність та суспільні класи. І проти цієї політики Український Клюб завсіди протестував у соймі і нині протестує.

Ще одна увага, не менше характеристична. П. міністр комунікації захвалював вчора на комісії оцей законопроект, підкреслюючи, що хоч цю нову залізницю має вести поверх 40 літ окрема приватна французько-польська спілка, то всеж таки в його руках остається ціла особова політика і на цій новій залізниці. Ми, українці, не можемо забути, що попередники п. міністра Кіна викинули кілька тисяч українців-залізничників ще в 1920 р., та що по нинішній день тисячі зразкових українських залізничників не мають праці (голоси: Тисячі?). На жаль так, коло 4.000. Ця політика продовжується по нинішній день. Нині повідомлено мене, що п. міністр знов без слідства звільнив залізничого урядовця Охримовича в Тшебіні. Ніколи не переведено перед тим слідства, ніколи не кажеться нашим залізничникам, за що їх звільняється. Вистарчає одинока провина: українська національність. Коли така політика в цілім ресорті п. міністра, то очевидно інакшою вона не буде і на новім залізничім шляху.

Тому і передовсім тому, що наші землі вважається безправною кольонією, Український Клюб буде голосувати проти предложеного нам законопроекту.

Визначний гість у Львові.

Головний секретар Міжнародньої Унії Товариств Приятелів Ліги Націй проф. Ріссен (Ruyssen) серед українців у Львові.

В неділю, 26. квітня ц. р. приїхав ранком до Львова професор *Теодор Ріссен*, головний секретар Міжнародньої Унії Товариств Приятелів Ліґи Націй. Їдучи з Варшави до Румунії, затримався у Львові один день та відбув за той час цілу низку розмов з львівськими своїми знайомими.

З польської преси довідуємося, що проф. Ріссен зложив у Львові декілька офіціяльних візит, після чого оглянув околиці Львова в товаристві сенатора Левенгерца (ББ) і оглянув при тій нагоді народню школу та церкву в с. Запитові. У пополудневих годинах узяв проф. Ріссен участь у чаю, влаштованому на його честь у приватному помешканні д-ра Левенгерца, де виголосив виклад про економічні завдання Ліґи Націй і Унії приятелів Ліґи. У цьому чаю, полученому з викладом, взяло участь, як подає львівська польська преса, кількадесять осіб, переважно представників львівських державних і польських громадських установ.

Але крім того проф. Ріссен відчув потребу і найшов час на те, щоби скомунікуватися з українцями. В полудневих годинах відвідав посла О. Луцького в приватному помешканні, де відбув довшу інформаційну розмову на актуальні теми з пос. О. Луцьким і ред. В. Мудрим. Ще передполуднем відбув проф. Ріссен теж інформаційні розмови з д-ром Ол. Марітчаком і пос. З. Пеленським.

Вечором цього самого дня гостили українці проф. Ріссена в готелі Жоржа скромною вечерою, в укій взяли участь між іншими посли О. Луцький та Зенон Пеленський, посолка Міляна Рудницька, д-р Ол. Марітчак і ред. В. Мудрий. В часі вечері пос. Луцький вніс тост на честь визначного гостя, на що цей сердечно відповів і подякував за щире приняття.

При вечері розвинулася цікава гутірка, передовсім на теми, звязані з Міжнародньою Унією товариств для сприяння Союзові Народів. Проф. Ріссен інтересувався дуже між іншим мотивами незатвердження польською владою статуту для Українського Т-ва прихильників Ліґи Націй та інформував присутніх про систему орґанізації таких товариств у поодиноких державах. У Польщі між іншим істнують жидівське і німецьке Т-во приятелів Ліґи, що входять

до федерації таких товариств у Польщі, а через неї до Міжнародньої Унії. При цій нагоді усталено плян заснування Українського Т-ва прихильників Ліги Націй, дарма, що предложений уже раз статут такого т-ва не дістав затвердження від місцевої влади. Проф. Ріссен порадив поновити відповідні заходи в цій справі і приобіцяв у тому напрямі моральну підтримку.

Після надзвичайної сесії.

(Від нашого кореспондента.)

Варшава 25 квітня 1931.

Хто мешкав у Варшаві продовж літ, перед переломовим травневим переворотом і після нього, та знає безбарвне й анемічне політичне обличчя цієї польської столиці, той не дивується усьому тому, що в ній находить, коли впадає тут на кілька днів після довшої відсутности. Одначе з того не слідує, що речі, які діються у Варшаві, її політична атмосфера й питоменні її риси, перестали бути завжди однаково — дивоглядними й куріозними. Отже, як це вже три роки тріває, завжди тяжать на тутешньому політичному житті старі відомі кумедні моменти: досконала законспірованість плянів і замірів уряду та його парляментарної експозитури, перед прилюдною опінією, перед громадянством, якому в даному випадку завжди ще призначено грати ролю „противника", перед яким треба скривати „зі стратегічних оглядів" пляни своїх маневрів. З другогож боку ті два чинники, урядовий і проурядовий, теж саме блукають у пітьмі, не знаючи, що думає і коли поставить їх самих і ціле громадянство та державу перед доконані факти — надрядний, рішаючий чинник — у Бельведері. Під цим оглядом нічого не змінилося, значить, не змінилася і консеквенція того факту, а саме — панування у прилюдному політичному житті стоголової сплетні, яка заступає цікавим авторитетну інформацію.

Всі ці риси виступили маркантно і при останній надзвичайній сесії сойму, яка дійсно була над- і не-звичайна. Про те, як люди були заскочені формою президентського декрету та ще більше його інтерпретацією (виключення з обсягу сесії всіх інших, за вимком одної конкретно названої справи й фактичне позбавлення парляменту його законодатної ініціятиви в часі тривання обрад) — ми вже писали в останньому дописі. Про чергові несподіванки ш. читачі знають уже з телефонічних звісток: Прийшли внески недовіря для маршала сойму й для уряду, а уряд, ставши день тому на становищі, що на сесії про ніщо, крім залізничої концесії, говорити не вільно, вставив таки ці точки на чергу нарад. Уряд, мовляв, не тікає перед відповідальністю! Але відкривши дискусію над внеском недовіря, і то в урочистий спосіб, при присутності на салі всіх членів кабінету з вимком одного міністра військових справ, і прийнявши зголошення до голосу представників усіх посольських клюбів уряд раптом, після однісінького першого опозиційного промовця, перервав дебату й не дозволив навіть проголосувати опозиційний внесок, перейшовши над ним „до денного порядку". Сталося це серед таємничих обставин, після несподіваного викликання премієра до телефону, на коротку розмову, після якої послідувала ще коротша нарада між керманичем уряду, сойму та клюбу ББ в рішенням — негайно пустити кінці внеску й дебати у воду. Ціла сесія і зокрема ціле третє й останнє її засідання, присвячене справі внеску над недовірям урядові, виявилися знову лише „стратегічним маневром", який був до останньої хвилини законспірований і перед опозицією і самим урядом та ББ, і знову виявилося, що „рішаючий чинник" може кожну ситуацію у кожному моменті перевернути коміть головою. Для цього досить — одної кількамінутової телефонічної розмови...

Минула надзвичайна сесія виявила знову трагізм чи трагікомізм ситуації, пануючої від останніх виборів. Ніби уряд має свою безоглядну більшість і може нічого не лякатися і на все собі дозволити. А проте чогось завжди лякається безсилої опозиційної балаканини, не допускає до неї та раз-у-раз дає опозиції в руки арґументи, що ніби уряд — всупереч своїм запевненням — таки тікає від відповідальности. З другогож боку опозиція, як завсіди, не має ні крихітки рішучости й послідовности, так само крутить й оперує софізмами і так само тікає перед відповідальністю, яку накладає на неї її опозиційний обовязок. Сецесіонуючи напр. з першого засідання сесії на знак протесту проти такого її характеру, польська опозиція не мала вже відваги не брати взагалі участи в сесії, бо це — мовляв — рівналось би бойкотові законодатної машини, а опозиція хоче „творчої законодатної співпраці" і т. д. Таким робом польська опозиція сама дальше створює і підтримує ту фікцію парляментаризму, на яку так обурюється, і не маючи сили чи відваги на інші методи боротьби у парляменті та поза ним — зводить її виключно до коротких, спорадичних і навіть уже мало ефектовних демонстрацій. Бо когож може цікавити якийнебудь демонстративний внесок, коли вислід голосування над ним згори пересуджений? Це й показалося наглядно в суботу: ґалерія для публики, яка в таких випадках ще в мин. каденції сойму завсіди тріщала, тепер світила пустками, численна присутність журналістів пояснюється їх професійним обовязком, а вулиця взагалі не звернула на те засідання ніякої уваги: ні на одного поліціянта не збільшилася охорона вулиці Вейської!

Очевидно, що суть справи не у взаємних пакостях. Вона лежить глибше: у фатальній господарській ситуації та вигриванні її у політичній боротьбі. Жадаючи доповнення соймової сесії актуальними господарськими справами, опозиція намагалася видобути на верх усі болячки дня, ті, які де-де більше цікавлять широкі верстви населення, ніж парляментарні „маневри", конституційні теорії чи якийсь новий кадриль достойників на урядових посадах. Коли не вдалося зробити цього звичайним шляхом, рішено вичитати урядові великий акт обвинувачення при нагоді внеску про недовіря. Уряд чудово здавав собі з цього справу. Але волів оминути славетної баталії. Зробив це нині таксамо з господарськими проблемами, як це зробив при берестейській (політичній) і „пацифікаційній" (національній) справах: волів не вдаватися у подробиці, не входити в мерітум справи. Тоді бодай збережено вигляд „полагодження" справ цілонічною парляментарною дебатою: тепер не допущено й до дебати. Питання лише: чи така тактика є силою чи слабістю уряду? Трудно відповісти на це питання в тих обставинах, коли найсильнішим буває — телефон з Бельведеру.

(ік)

Друга судова розправа проти б. пос. І. Ліщинського.

Вже дня 28. квітня ц. р. відбудеться перед Окружним Судом у Рівному карна розправа проти б. посла і б. берестейського вязня п. Івана Ліщинського. Акт обвинувачення закидує б. пос. І. Ліщинському провини з арт. 129 і 154 рос. карн. кодексу, яких він нібито допустився на одному з віч, відбутих у часі передвиборчої акції при доповняючих виборах на Волині літом 1930 р. Обвинуваченого будуть боронити посли д-р В. Загайкевич і д-р С. Біляк, а крім того рівенський адвокат і видатний український громадський діяч М. Багринівський,

Б. пос. І. Ліщинський, як відомо, перебуває далі у слідчій тюрмі.

З життя української еміґрації.

Свячене в українських товариствах у Відні.

У воскресну неділю 12. квітня ц. р. відбулося спільне „Свячене" українського робітничого товариства „Родина" у Відні у власній домівці, І. Шенлятернґассе 8, при великій участи членів та гостей, як і відпоручників інших товариств. Парох віденської української церкви о. д-р М. Горникевич посвятив торжественно у помешканні Т-ва паски й інше та зложив Т-ву сяточні бажання. Голова Т-ва п. Волод. Мацінський привитав присутніх гостей та відпоручників інших наших товариств, як і членів „Родини" і пригадав присутнім колишні ліпші часи, коли ці дорогі родинні свята святкувалося серед своїх, у своїм селі чи місточку. Та коли доля кинула нас на чужину — казав голова — то й тут не забули ми на свою церкву, свій обряд та свої національні традиції. Ми тут у нашому Товаристві почуваймось, неначеб колись серед своїх і ділімся цим свяченим яйцем, бажаючи собі ліпшої долі для нас і цілого нашого народу! В дальшій промові серед великої тишини і неодної сльози в очах вияснив він значіння цих свят для нас та пригадав минувшину

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 29. КВІТНЯ 1931.

Д-Р АНДРІЙ ГОЛОВКА.

Українська фільма в Празі.

Суперниця світових сил. — Реклама „Землі". — Музикально-ритмічна фільма. — Голоси знавців.

Розуміється, що мова може бути про фільми совітської продукції, які зєднують собі чим далі, тим більше прав громадянства в Празі. Прага, яка може почванитися ледви чи не найбільшою скількістю добре вивінуваних кінематографів в Европі (має їх 114) і вспіла собі вже виховати кадри публики з добрим естетичним, мистецьким смаком, дуже чутливо вміє реаґувати на нові досягнення в кінематографії і якслід їх оцінює.

Журналістика, мистецька критика мусіла пристосуватися тут до смаку і вподоби публики, що здебільша покидає театральні салі і постійно засідає в модерних підземних кінах. Тому й часописи були приневолені завести окремі відділи для оцінки мистецьких цінностей фільм. Не диво, що там надибуємо живіші мистецькі проблеми, як у театральних оглядах.

Українська фільма настільки вже закорінилася в Празі, що може сміло суперничити з іншими чужими. Не має вона, вправді, того високого курсу, що фільма німецька (траґедії з Янінґсом, віденські звукові оперети), або французька, а вже настільки оригінальна, що публика ставить її вище над фільми з американськими фільмовими прімадоннами. Стихійне зацікавлення українською фільмою в Празі отвирає нашому мистецтву двері до успішної конкуренції також іншими, неамериканськими фільмами, а про успіхи рішає вже не їхня якість, але скількість.

Про високу мистецьку вартість продукції Вуфку переконалася пражська публика вже з історичних фільм „Тарас Бульба" і „Тарас Шевченко". Модерні фільми з побутового життя нинішньої України цю вартість тільки скріпили.

В першу чергу маємо на думці фільму Олександра Довженка „Земля", виставлену минулого місяця в одному з найгарніших пражських кін „Котва" („Якір"). Управа кіна подбала за добру рекляму, що їй виплатилася. „Земля" опинилася в серії так званих авангардових експериментальних фільм, побіч чеської фільмової ретроспективи з років 1898—1913, побіч модерної продукції париського американця, маляря фотографа Мен Рея („Тайни замку Кістки") та фільмової студії „Танець ліній" німця Оскара Фішінгера. Всі ці фільми були звукові, „Земля" була одиноким дослівно німою. Не мала ні звукового допроводу, ні звичайної кінової орхестральної музики.

В надрукованій програмі, яку видала управа кіна, подано пояснення: „По своїй формі „Земля" є музикально-ритмічною фільмою. Її світляний ритм настільки ніжно вимережаний і захоплюючий, що фільма не тільки що не потрібує музикального допроводу, але навіть ледви, чи стерпів би його. Сила ритмічної частини фільми заломилась би від окремого ритму музики. Тому й ми рішилися виставити „Землю" без музикального допроводу. Сподіваємося, що наш незвичайний експеримент найде зрозуміння у публики".

Важко оцінити, в якій мірі музика дійсно могла би зменшити вартість „Землі", але певна річ, що всякий звуковий допровід мусів би бути дбайливо дібраний, тим більше, що „Земля", фільма наскрізь лірична, з незвичайними, невиданими досі настроєвими картинами з природи України. Коли маємо на увазі ліричну сторінку фільми, не слід дивуватися, що у глядача дійсно будиться туга за музикальним допроводом. Маємо враження, що допровід дібраної кінової орхестри сповнив би далеко ліпше свою службу, як музичні фільмові машини. Іншими словами, як мистецька управа кіна так і автор фільми отвирають широке поле для звукових експериментацій. Стверджуючи, що „Земля" без музикального допроводу робить могутнє враження, не хочемо твердити, що при дібраному, вмілому допроводі фільма не могла би викликати ще ліпшого враження. Одначе певна річ, що пересічна добра кінова орхестра, яких у Празі є досить, не піднесла би мистецьких цінностей „Землі".

Критика приняла виставку „Землі" в Празі незвичайно прихильно. Добрим мірилом є порівнання з фільмами російської продукції, зпід режісури Айзенштайна. Перед Айзенштайном (Прага бачила його фільми „Генеральна лінія", „Останній царський підданий" і ін.) била пражська критика низькі поклони, а вибрана публика була його продукціями захоплена. Але як тільки появилася „Земля", ця сама критика без вагання признала вищість Довженкові. Це признання тим цінніше, що висловили його не тільки професіональні критики часописів і літературних журналів, але й чехословацькі мистці малярі, поети, без ріжниці партійних переконань. Довженко захопив Прагу як режісер-поет.

Доброю оцінкою твору Довженка було видання змісту „Землі" і голосів критики про цю фільму самою управою кіна. Вийшла ціла бро-

і зложив бажання на будучину. По промові відспівано воскресну пісню, а опісля забавлялись усі до пізного вечора.

Дня 19. ц. м. відбуло свою великодну сесію Брацтво св. Варвари в Т-ві „Родина". На сесії сеніор радник Карaнович по посвяченню паски привитав численно зібраних братчиків та сестриць і зложив усім присутним святочні бажання. Голова Т-ва „Родина" радо повитав братнє Т-во у своїй домівці і висказав бажання спільної праці для однакових цілей. Присутні перевели довший час при звуках української пісні.

Свято Шевченка у Брні.

Дня 14. III. ц. р. відсвяткувала українська кольонія у Брні 70-і роковини смерти Шевченка. Перед звиш 120 учасниками полились слова „Заповіту", виконаного місцевим українським хором. Вступне слово мав проф. І. Калічак, що в мистецький спосіб навязав слова Заповіту до сучасности. Згадав теж про учасників УГА, що, послушні вищим словам Тараса, боролися за долю звиш 40-міліонового народу. Доля їм не пощастила відбудувати держави і хоча пройшли через „чотирокутник смерти", тиф та табори, — то сильні морально дальше вірять ; краще завтра. Хорові точки: „Думи мої", „Ой щож то за ворон", „Стрілецька вязанка" та накінець прекрасне „Ой пущу я кониченька" — полишили в душах присутніх гарні спомини. Декламації п. Кархутівної, п. Косака і п. Слюза, хоч знані всім, але в оригінальній передачі викликали захоплення і бурю оплесків. Свято закінчено відспіванням національного гимну. X.

—o—

З Міської Ради м. Львова.

Деклярація Українського Клюбу радних міста Львова, виголошена на засіданні Ради дня 27. квітня ц. р. радним о. крил. Д. Лопатинським у часі загальної бюджетової дискусії.

Бюджет, предложений нам бюджетовою комісією, не вдоволяє нас. Визначної компресії зазнали видатки на продуктивні цілі. Тому то найбільше потерпіли відділи суспільної опіки, культури і мистецтва, освіти і публичного здоровля. Компресія видатків на ті цілі вражає очевидячки також українське населення, якого інституції не можуть рахувати на значнішу поміч.

З другого боку, дарма, що видатки обмежено до найдальшої межі, тягарі, які двигає населення, не є зменшені. Навіть у тій стисненій формі бюджет насуває сумніви. Перш за все видатки на деякі ділянки обрізані так сильно, що можна лякатися, чи не перейшли вони зачеркнених меж. З другого боку сумнівна це річ, чи можна буде придбати доходи в преліміновaних квотах, бо господарська кріза розгортається вповні, а знижка урядничих ; емеритальних плат, і імовірна знижка платень міських урядовців, веде до того, що в суспільнім господарстві стримується приплив більшого гроша, а це з природи річей мусить причинитися до загострення крізи, до ще більшого зубожіння купецького та ремісничого стану, що живе здебільша із замовлень і орудок, роблених урядничими родинами.

Хоча бюджет дає підставу до невдоволення та сумнівів, здаємо собі справу з того, що в теперішній господарській ситуації важко було би бюджет поправити. Місто Львів переходить господарську крізу таксамо як уся держава, а поправа обставин у нашім місті звязана нерозривно з загальним економічним положенням. Тому то не вагаємося заявити, що голосувати будемо за бюджетом, бо виходимо із того становища, що приймаємо бюджет не для управи та представництва міста, але для населення, отже тимсамим для тієї частини населення м. Львова, якої представниками ми є.

В інтересі населення мусимо, очевидячки, домагатися, щоби місто дістало нормальну управу, згідну з законом. Хоча ми вільні від усякого доктринерства, то проте не бажаємо за всяку ціну виборів, тимбільше, що досвід українського львівського населення супроти вибраних міських рад є дуже сумний, а єдиною добою, в якій потреби та домагання українського населення зустрічалися зі сприятливим зрозумінням і охотою помогти їм це була доба комісарського правління п. Стшелецького.

Тому, коли бажаємо нових виборів до Міської Ради, то тільки під умовою, що нова виборча ординація забезпечить українському населенню відповідний її вплив на адміністрацію міста, а зокрема запевнить їй відповідну скількість мандатів для радних і участь у виконавчій владі міста.

Коли зважимо відношення управи та репрезентації м. Львова до українського населення, то не можемо промовчати свята Великого Львова, влаштованого 31-го березня ц. р. з нагоди приєднання підміських громад до Львова. Це свято, зрештою, не вперше, ствердило, що міродатні чинники міста не рахуються, як слід, з українським населенням і його представниками. На цьому святі не було слова згадки про українське населення, ані одним словом не був переданий той дійсний стан, що Львів—місто, яке має також поважне чисельно українське населення. Мало цього: — на цьому святі, що могло і повинно було стати чимсь у роді символу співжиття та спільної польсько-української праці для добра міста та його розвитку, впали слова, буцім то незалежницький український рух був справою чужих впливів.

Ті слова, що є доказом незрозуміння національних почувань, відбилися прикрим відгомоном серед загалу української людности міста Львова. На знак протесту ми здержалися від підписання документу, що увіковічнив би память цього акту. Ми вибрали цю лагідну форму протесту, вірні засаді, що треба оминати всіляких виступів, які роздувають істнуючі протилежности, замість причинятися до того, щоби їх злагіднити.

Як один із засобів до витворення між українською людністю настроїв, прихильних до співпраці, вважали ми і вважаємо й надалі прихильну полагоду нашого внеску в справі мови. Коли ми поставили цей внесок у бувшій прибічній раді, а опісля поновили його і в цій раді, вчинили ми це на те, що признання прав для української мови в рамах, в яких на це дозволяють істнуючі закони, мусить, по нашій думці, приєднати українську людність для ідеї співпраці для добра міста. Та, на жаль, інтенції нашого внеску не найшли зрозуміння в прибічній раді, а таксамо наш теперішній внесок щодо мови спочиває від місяців в архівах. Це негативне становище супроти нашого внеску є проявом своєрідної ментальности, яку слід було би піддати ревізії. Майбутність міста Львова іде, згідно з нашим глибоким переконанням, не тільки по лінії створення з нього торговельного осередка для торговлі між Заходом і Сходом, але крім цього треба шукати тої його майбутності ще й у тім, щоби місто Львів стало осередком науки і культури для земель, серед яких воно лежить. А що ці землі замешкує головно українська людність, тому обовязком міста Львова, диктованим його власним, добре зрозумілим інтересом, є піддержувати наукові та культурні потреби та змагання також і української людности. Віримо твердо, що коли місто Львів ввійшло би на цю дорогу і стало би захистом наукових і культурних потреб українського населення, то тимсамим стало би могутнім осередком науки і культури для східних земель держави, а його значіння вийшлоб далеко поза його границі.

Бажаємо горячо, щоби ці наші змагання, що випливають з глибокого привязання до міста Львова і зі щирої охоти служити його добру, найшли зрозуміння та признання міродайних чинників, а головно серед світлої міської репрезентації.

—o—

шура з портретом автора та поодинокими образами з фільму. На вступі цієї брошури читаємо: „До недавна представляли совітську фільму головно москалі Кулешов, Айзенштайн, Пудовкін, Козінцов і інші; — Довженко вступив до того ряду як перший найвизначніший українець, який досягнув дійсно світового значіння і заняв уже тривале місце в історії світової кінематографії".

Довженко зачав працювати в українській фільмовій організації ВУФКУ спершу як маляр, потім як режісер, після своєї першої, майже анонімової фільми „Дипльоматичний клунок", приходить з фільмою „Звенигора", що принесла йому славу. Дальші два фільми — „Арсенал" і „Земля" — вказують вже на мистця світового значіння".

„В „Землі" находимо режісера сильного розмаху, широкого погляду, чутливого відчування, що зумів влити в них життя..."

„Довженко — перший поет фільми, — що вміє сцену відчути. Поет великих соціяльних катастроф і перемог, поет пастелевих тонів, поет незвичайно богатої форми".

Ніщо так не характеризує сути „Землі", як самі слова автора, що їх програма наводить: „У фільмі хотів я виявити великий оптимізм: мертвим матеріялом, що викликує почування жалю і милосердя, сльози і сум, викликати новий полет, нове життя. Хотів я вказати на смерть, щоби люди все таки хотіли жити, жити як можна найбільше".

Тих кілька цитат вистарчає, щоби уявити собі, що рекламову брошуру „Землі" писали обєктивні літературні критики. З їх осудів виявляє ясно, що на виставу фільми Довженка слід дивитися як на визначну мистецьку подію в історії кіна в Польщі.

(Продовження буде.)

З орґанізаційного руху.

Нарада мужів довіря УНДО в Турці.

В дні 22/IV. 1931 відбулася в Турці нарада мужів довіря УНДО турчанського повіту. Присутніх у салі „Просвіти" делеґатів було 176. Нараді проводив о. І. Конюшко, парох з Розлуча, двогодинний реферат про політичне положення українського народу і про працю Української Парляи. Репрезентації на варш. терені виголосив посол Дмитро Великанович. В дискусії промовляли: М. Марців зі Соколик, д-р М. Кондрат, о. А. Левицький і М. Утрисько з Турки. Збори (на яких було 160 селян і 16 інтеліґентів та міщан) одноголосно висказали довіря нашому представництву і пройшли дуже поважно, залишаючи по собі якнайкраще враження.

З волинської еміґрантської преси.

„Українська Нива", що її видає в Луцьку еміґрант Певний за гроші з відомих джерел, в останньому ч. (14.) принесла дуже багато „цікавих відомостей", які не потрібують жадних пояснень, а які передруковуємо нижче дослівно:

„Обєднання луцького громадянства".

„Цими днями відбулася широка нарада членів Луцького Чесно-Хресного Брацтва... У дискусії забирали голос: інж. С. Тимошенко, посли — П. Певний, М. Тележинський. Е. Богуславський, сенатор М. Маслов, О. Ковалевський, Ів. Власовський, Е. Петриківський... Вирішено звернутися до п. воєводи, аби було поповнено раду брацтва ще 8-мю членами".

„Рідна Хата" в Рівному.

„Урочисте відкриття „Рідної Хати" в Рівному має відбутися 25. квітня ц. р. На відкриття запрошено всю українську парляментарну репрезентацію Волині і волинського воєводу п. Г. Юзефського. Очікують приїзду чолових діячів безпартійного бльоку".

„Волинське українське обєднання" (ВУО).

„Посол Певний закінчив розроблення статуту волинського українського обєднання, як і сформував (!) головні точки декларації, що мають бути покладені в основу політичної праці ВУО".

„Український нарід, що замешкує (!) на Волині, користав і користає зі всіх добродійств, що польська держава дає своїм громадянам".

Головні точки проґрами нової партії:

3. „Відстоюючи реґіональну культуру Волині, ВУО свідомо поборює ті політичні течії, що мають вносити до краю анархію, або максималістичною чи матеріялістичною пропаґандою мають на цілі викликання заколоту в житті Волині".

4. „ВУО буде запобігати, аби всі культурні та господарські установи чи самоуряди було охоронено від внесення до них політичного ферменту"...

8. „Щоб було узгіднено зразковий статут культурно-освітніх українських установ, що мають на цілі позашкільну освіту".

—o—

Арештували охочих до влади.

З Мадриду прийшла вістка, що на зал. стації в Іруні арештували кандидатів „комуністичного уряду в Еспанії". Цей уряд приїхав із Москви. Головою його був комуніст Пасія, а складався той уряд із 6 еспанців, 4 португальців, 7 москалів і 1 араба. Арештований Пасія не має еспанських горожанських прав.

—o—

Уряд Злуч. Держав у справі СРСР.

З Вашинґтону повідомляють: Тому, що повторяються виступи задля доведення до визнання СРСР. Злученими Державами, видано офіціяльну заяву, в якій уряд Злуч. Держав стверджує, що й надалі стоїть на становищі, яке заняв 1927 р., а яке противиться визнанню СРСР. Америкою.

—o—

НА МУЗИЧНІ ТЕМИ.

Про одну аномалію в нашій музичній творчости.

Словами, які тут кину, не думаю нікого критикувати, але вискажу те, що на мою думку повинно би принятися серед тих, до котрих вони будуть відноситися.

В останніх часах появляються на нашій території збірники українських пісень, чи то на голос з фортепяном чи на самі хори (à capella). Збірники самі собою гарні і мають для нас вартість хочби тому, що вказують на музичний рух серед українців. Тільки мене дивує, чому автори збірників забувають написати над кожною піснею в співанику, чия це композиція, гармонізація чи аранжерка. Виходилоб, що пісня, над якою нема ніякого назвища, є композицією автора даного збірника.

Це ілюструю таким фактом: Вийшов саме збірник українських пісень на мішаний хор Дмитра Котка, який своїм змістом дав можність пописуватися слабшим, отже сільським хорам. Найбільше подобається людям з нього „Розрита могила", над якою саме нема ніякого автора. Від кількох інтелігентних людей чув я, що це композиція самогож Котка. Одначе я маю від довшого вже часу вязанку Давидовського п. з. „Україна", яка зачинається тою самою композицією „Розрита могила" (себто словами „Світе тихий..."), що є поміщена в співанику Котка. В тій самій вязанці „Україна" находиться теж пісня „Учітеся, брати мої". В першій композиції бачу тільки ту зміну, що Котко дав інше закінчення з огляду на те, що в Давидовського композиція тягнеться дальше („Доборолась Україна"), а в Котка пісня кінчиться на словах: „панувала на широкім світі". В другій-же пісні („Учітеся") Котко перескочив від слів „обнімітеж, брати мої..." і получив їх в одну цілість, яка зрештою дуже добре звучить. Оскільки в збірнику Котка містяться ці пісні, випадалоб на мій погляд написати, що це композиції Давидовського по аранжерці Котка.

Зазначую, що мої слова не відносяться спеціяльно до цього співаника, бо можнаб їх приклаcти і до інших авторів збірників українських пісень, як нпр. Турули (в Канаді). Я взяв тільки за примір співаник Котка, бож годі тут перепроваджувати аналізу всіх збірників, до яких відносяться мої замітки.

Дальше хотів би я ще сказати дещо про аранжерку. Не вважаю, що якийсь твір є мною аранжований, коли я для вигоди слабшого хору викину з цього твору в кількох тактах подвійні тони в теноpі чи інших голосах. Маю тут на думці композицію Стеценка „Вкраїно Мати", яка рівнож є поміщена в збірці Котка. Подвійні тони надають цьому творові більшої могучости, отже не є конечним їх викидати з твору. Кожний диригент, оскільки бачить, що не має так багато (в цім випадку) тенорів, аби їх розложити на 2 части, візьме тут лише нижчий голос. На мою думку в тому збірнику кант „Про страшний суд" є аранжеркою Котка на основі Демуцького.

Тих кілька слів кинув я на те, щоби звернути увагу на отсю аномалію в нашій музичній творчости, аби людей, котрі у нас не знають музичних творів, не впроваджували видавці в блуд, а також аби таким чином не зменшували вартости творів і поваги самих композиторів тих творів. Думаю, що найкраще булоб не поправляти нічиїх творів, а творити зовсім оригінальні свої, що зрештою є змаганням кожного справжнього композитора-творця.

Андрій Гнатишин.

Міжнародня кольоніяльна виставка в Парижі.

Участь ріжних держав. — Поділ виставки. — Зразки побуту та мистецтва. — Полекші для туристів.

У перших днях травня відкривається в Парижі своєрідна виставка: кольоніяльна. Один із проспектів каже дотепно, що хто хоче обїхати світ довкола в один день, нехай їде туди. Від травня до кінця жовтня французи та чужинці матимуть нагоду оглядати живі картини з екзотичних країв, з їхніми мешканцями, звичаями та краєвидами.

На просторі 110 гектарів, у найближчім сусідстві Вінсенського лісу, посеред зелені та ставків виріс новий фантастичний ліс — місто з дивними вежами, шатрами та кольонами.

Сім держав, крім Франції, зголосило свою участь і вибудує свої павільони на цій виставці: Бельгія, Сполучені Держави, Італія, Бразилія, Данія, Голяндія та Португалія. Крім цього в характері гостей матимуть свої групи Гіндустан, Палестина, Греція, Персія, Аргентина, Південна Африка, Канада та Гаїті.

Виставка поділена на три частини: на загальну з постійним кольоніяльним музеєм, на секцію французьких кольоній, чужинних кольоній і на секцію забав і розривок.

Кольоніяльний музей це палата 88 метрів довжини і 60 м. висоти. На просторі 6.000 метрів квадр. трьох поверховий будинок міститиме всю історію кольоніяльного поширення Франції від хрестоносних походів; сюди входять твори мистецтва та історичні памятки аж до теперішньої організації міст, домівок і шляхів у кольоніях. Окрема саля на 1.200 місць призначена на ріжні вистави концерти та відчити.

У цім загальнім відділі є окрема секція „міська" з павільонами на просторі 82 метр. кв. Є там палати промислу, з будинками „Електрики", Авт, Механіки, Засобів комунікації, Купецького мореплавства, Гірництва та металюргії, Туристики, Хліборобства, Хемічного промислу тощо. Поруч них Палата лісівництва, Палата преси та видавництв, Тютюну, Суезького каналу.

А далі зразки кольоніяльної фльори — садівництво, оранжерії, то знову палати люксусового промислу зі зразками домашньої обстановки, моди, пахощів, париської ґалянтерії.

У павільонах званих „місійними" змальована праця над наверненням кольоніяльних первісних народів на християнство і подана характеристика вірувань цих народів. Окремий павільон з мистецькою виставкою збере твори артистів кольоніяльних на екзотичні теми.

Секція французьких кольоній дає зразки будівель та звичаїв ріжних екзотичних країн. Ось деякі з них: Альжир — палата в маґребінському стилю та мінарет. Туніс — вілля з подвірям. Мароко — славні ворота в Мекнес, палата в Маракеші, сади, вигляд домівок у середині; Західна Африка — старе мусулманське місто; рівникова Африка — села диких народів; Камерун і Тоґо — сцени з ловів і риболовства; Сомаліс — мошея; Мадаґаскар — королівський замок; Фр. Індія — вілля багатого індуса; Індокитай — святиня в Анґкор-Ват, паґода та музеї ріжних міст, побутові сцени та зразки мистецтва; Ґваделюпа, Реуніон і Мартиніка — доми креолів і краєвиди; Сирія та Ливан — арабські палати та сцени з хрестоносних походів; Пацифік, Тагіті — побут місцевого дикого населення.

Кожна із держав, що бере участь у виставці, вибудувала окремі домівки, палати та музеї, що дають поняття про умовини життя та звичаї народів у кольоніях, що належать до неї. Від мешканців Конґо і островів Балі аж до Ґренляндії — всі колірові народи ріжних підсонь будуть зібрані під одним небом.

Програма всієї виставки перетикана численними забавовими атракціями, від кін і театрів починаючи. Кожний чужинець, що їде на цю виставку дістає полекшеві білети до Парижа і леґітимаційну безплатну карту на виставку, важну на два тижні. Такі карти роздають французькі консуляти в усіх великих містах. Візи коштують усього одного золотого франка. Знижки залізничі важні на всі шляхи у Франції; на 10 днів 30 проц., а на 15 днів 33 проц. Крім цього є окремі знижки для подорожей по всій Франції на 2 тижні — I. кляса 1.667 фр. II. кляса 1.261 фр. За таку невисоку ціну можна оглянути всі найважніші фр. міста, замки, музеї та чудові околиці від Бретанії аж до Рівієри.

—o—

Марія з Поховських Малишевська

вдова по бл. п. парохові Грималова о. Корнилі, померла дня 27. квітня ц. р. по короткій а важкій недузі в 69 році життя в Бережанах в домі свого зятя, місцевого пароха.

Похорон відбудеться в середу дня 29. ц. м. в Бережанах.

В. Їй П.!

ЗАМКНЕННЯ СЕСІЇ СОЙМУ ТА СЕНАТУ.

У понеділок на засіданні сенату після реферату сен. Соболевського сен. Ґломбінський (Кл. Нар.) заявив, що його Клюб здержиться від голосування. Сен. Ґрос (ППС) заповів, що його Клюб буде голосувати проти закону про позичкову умову. Сенат приняв закон без змін в урядовій стилізації. Опісля маршал замкнув засідання, а премієр Славек вручив марш. Рачинському декрет президента держави про замкнення сесії сенату. Таке саме письмо одержав маршал сойму Світальський.

Друга надзв. сесія сойму.

Справи скликання другої надзвичайної сесії міродатні чинники ще не полагодили і вона буде темою нарад. На тій сесії мають полагодити передовсім справи із самоврядної ділянки, а може й урядничу прагматику. Здогадуються, що постанову про скликання сесії ухвалять щойно після сесії Ліги Націй у Женеві.

—o—

ЗАМАХ НА ЗАЛ. ДВІРЕЦЬ.

На залізничий двірець у Подгродзю (біля Вильна) кинув хтось 2 ручні гранати: одну до буфетової ждальні, а в тій самій хвилі вибухнула друга граната в стац. будинку. У буфеті вбила граната помічника машиніста Гриневича з Вильна. Друга граната не заподіяла шкоди

НОВИНКИ

— **Апеляційна розправа проти б. посла С. Підгірського.** Перед апеляційним судом у Варшаві відбудеться 30. квітня ц. р. відложена свого часу розправа проти б. посла Самійла Підгірського, адвоката в Ковлі, що був засуджений в першій інстанції на два роки тюрми.

— **Український журнал в італійській мові.** „Італьофінор" подає, що 15. квітня вийшло перше число журналу „Україна", який видає в італійській мові п. Млада Ліповецька. Журнал ставить собі за ціль познайомити італійську суспільність з українською літературою та нашим визвольним рухом. Адреса журналу: **Torino, via Principe Amadeo 20 A.** — Річна передплата 1 доляр.

— **Французький скрипач.** Роберт Сетенс приїзджає до Львова з концертом на 1. травня ц. р. з почину „Французького товариства пропаганди мистецького порозуміння". Є він славним інтерпретатором Баха. Його репертуар охопить твори ріжного музичного стилю, починаючи від клясичних творів аж до сучасних.

— **Приготовний курс** до першої ґімназійної кляси зачнеться 15. травня заходом філії „Учительської Громади" у Львові. Наука безплатна. Приміщення учнів запевнене на дуже догідних умовинах. Рефлектується на селянські діти околиць Львова. Ближчих інформацій уділяє та приймає зголошення до дня 8. травня ц. р. проф. М. Ластовецький, Львів, Длуґоша 21/II.

— **Справа братів Гнідеців.** Дня 28. ц. м. перед львівським судом розпічнеться друга розправа проти Михайла і Павла Гнідеців зі Сеньковець, пов. Рава Руська, обвинувачених в убивстві Юрка Задорожного. Перша розправа відбулась в листопаді мин. року і скінчилась тим, що Павла Гнідеця засудили на кару смерти, а Михайла на 6 літ вязниці. Найвищий Суд у Варшаві на спротив оборони зарядив нову розправу. В межичасі виринули нові комплікації тієї загадкової справи, бо Михайло Гнідець признався оборонцеві д-рові Ганкевичеві, що не Павло, але він сам убив Задорожного. Як відомо, причиною вбивства була боротьба між старшими і молодшими селянами за впливи в громаді Сеньківці. Про хід розпрван подамо ближчі відомости в наступних числах „Діла".

— **Прокуратор домагається ексгумації пок. Богданової.** На понеділковій розправі проти Богдана, обвинуваченого в убивстві своєї жінки, оборонець предложив переслухати як свідка Гарлеба Йос., перед яким нібито пок. Богданова призналася, що відбере собі життя. Прокуратор зажадав льокальної візії та ексгумації тіла, а це тому, що від двох днів іде прок. слідство, якими шляхами оборона старається увільнити обв. Богдана. Оборона зажадала від прокуратора переведення доказу правди. Прокуратор відповів, що не може того зробити з огляду на тайну.

— **Кинулася під поїзд.** Між Підзамчем і гол. двірцем кинулася під поїзд Ол. Юрецька. Тяжко ранену відвезли до шпиталю.

— **Спір за кладовище на Знесінні.** Маґістрат Львова хоче забрати кладовище (2 морги) на свою власність, обчисливши, що потягне з нього прибутки в сумі 2.000 зол. річно. Дотеперішній заряд кладовищами з 1820—1912 і 1912—1912 рр. мала гр.-кат. церква св. Вознесіння в Знесінні. Більше як сто літ уживала, адмініструвала і брала доходи з кладовища гр.-кат. церква, а маґістрат заявив після прилучення громади свої претенсії. Вивязався спір, який опиниться в суді.

— **Як дбають про воєнні могили.** Мешканці Личаківського передмістя у Львові з жалем пишуть нам, що в останніх часах воєнний цвинтар за Личаківським парком представляє дуже сумний образ: На тім цвинтарі похоронено безліч вояків російської армії (між ними багато українців), які підчас світової війни і в боях за Львів згинули, чи померли від недуг далеко від своїх рідних. Колись на хрестах того цвинтаря були написи, а сам цвинтар був огороджений. Тепер несовісні люди понищили огорожу, хрести попадали, написи постирались, а трапляються випадки, що темні людці ночами розривають гроби, шукаючи там добичі, або забираючи хрести й трумни на опал. Через цвинтар переїзджають нині вози, місце спочинку вояків зміняється в дорогу. Крім того якась фірма Кропивницького експльоатує цвинтар як каменолом, розкидаючи могили, хрести і т. д. Товариства опіки над могилами повинні би звернути на цей сумний факт свою увагу.

— **Наукова нагорода м. Львова.** Комісія для наукових нагород м. Львова на засіданні 24

ц. м. признала на рік 1931 нагороду ім. Кароля Шайнохи в сумі 7.500 золотих сенаторові проф. Станиславові Закшевському за цілу його наукову діяльність. Проф. Закшевський викладає у львівськім університеті історію Польщі. Він родився 1873 р. у Варшаві, студіював у Кракові, в 1928 р. його вибрано сенатором. Наукові праці Закшевського відносяться головно до доби Пястів.

— Що каже вбивник із Городка. Як ми вже повідомляли, поліція арештувала Михайла Мозола, що вбив у Городку біля Львова 40-літню купчиху Файгу Зісман. Вбивник син заставського війта та власника олійні. Батько ручив був усім своїм майном, що син невинний і поліція була випустила сина, а арештувала трьох нотованих злодіїв. Мозол думав, що він уже безпечний і став видавати дрібні гроші, а навіть міняв. Тоді поліція прийшла арештувати його. Михайло Мозол спав саме на стриху, а як побачив поліцію викинув гроші в хустці на подвіря, де була його сестра. Сестра передала гроші батькові, тої жінці, що саме золягалася. Поліція перевела ревізію. Вбивник каже, що не хотів Зісманову вбити, лише ограбити. Купчиха пізнала його, тоді завдав їй 21 ран книжалом, перероблeним із австрійського багнету, потім висипав мішок цибулі та згорнув у нього всі дрібні гроші, які були в шуфляді, себто 80 зол.

— Самовбивства на селі. В бережанськім повіті на Кольонії під Слободою Золотою повісився в стодолі Валентин Валад. Причиною самовбивства була нужда. — В Джурині в Чортківщині застрілився через родинні непорозуміння 20-літній парубок Дмитро Калівошка.

— Збігле́ць зі Соловецьких Островів. Через Варшаву до Праги переїхав чех інж. Франц Чада, який перебув два роки на Соловецьких Островах. У Вашаві він оповідав свої вражіння з тих островів смерти і мук. Він каже, що все те, що преса пише про Соловецькі Острови навіть в сотній частині не всилі змалювати мук і терпінь політичних засланців із СРСР.

— Помер Ґец-Окоцімський. На днях помер відомий промисловець, власник великих броварів Іван Ґец-Окоцімський. Свого часу був він послом до галицького сойму і віденського парляменту, а відтак польським сенатором. Ґец-Окоцімський залишив по собі великий спадок, який стає власністю його дітей.

— Самовбивства в Німеччині. Статистика виказує, що в 1928 р. в Німеччині добровільно покинуло цей світ 16036 осіб, себто щодня пересічно гине самовбивчою смертю 44 особи. Між самовбивниками було 4.797 жінок.

— Ліза Нойман матірю. Ліза Нойман, яку перед двома місяцями в Берліні засудили за вбивство любовника на 8 літ вязниці, привела в тюремній лічниці донечку на світ. Дитині надала мати імя Ґізелі і покищо ця дитина перебуває в тюрмі при матері. Ліза Нойман переписувалась в справі охрещення дитини з її батьком Штольпом, який, як відомо, засуджений на кару смерти за ту провину що і Ліза. Дитину відведуть до літочого захисту.

— Самовбивство міліонера. В Ню Йорку отруївся міліонер Джемс Доне, який хоч і жив тільки 46 літ, доробився маєтку в сумі 100 міліонів долярів. Причиною самовбивства була невилічима недуга. Доне спросив гостей, грав з ними в карти, а потім зажив отруту й помер на очах приятелів.

— Маєтки б. еспанського короля. Як подає англійська преса, б. король Альфонс хоч і скотився з престола, то всеж його доля не надто погана. Він має в Англії маєтки у висоті 2-х міліонів фунтів штерлінгів, свою палату в Льондоні і величезні земельні посілости в Канаді. Хоч маєтки Альфонса в Еспанії сконфіскували, то ані він, ані його діти бідувати не будуть.

— Мертва дитина плаче. На передмістю Липська померла дволітня дитина бідного німецького робітника і родичі приготовляли похорон. Коли мати повернула від священика, якого просила похоронити дитину, побачила, що „небіщик" сидить на катафальку між свічками і плачучи, протирає заспані оченята. Мати навіть не злякалась, тільки з радістю припала до дитини й обцілувала її. Хоч смерть був ствердив лікар, то це був тільки летарг і за три дні небіщик бавився весело на подвірю.

— Найліпший жених у світі. Англійський престолонаслідник князь Уельсу є безперечно найліпшим женихом у світі. Він має 36 літ, виглядає якби мав 25, є зразком елеґантности, вродливости, а що найважніше: він буде королем Англії. Коли він був у своїй вітчині, то дівчата засипували його листами, а тепер підчас його побуту в Америці, американські міліонерки посилають йому стільки листів з любовними освідчинами, що князь Уельсу придбав собі ще одного секретаря, який тільки те робитиме, що буде читати любовні листи до престолонаслідника й відписувати. А сам князь Уельсу так любить свої подорожі й політичні справи, що не читає любовних листів, хіба що це лист від якоїсь знайомої жінки. Хоч князя Уельсу вже женять його родичі та ріжні тітки вже десять літ, то престолонаслідник досі не має охоти зрезиґнувати з кавалерської свободи.

— Анальфабетизм на Рад. Україні зростає. Журнал „Нове Чехи" в рецензії на книжку Бочковського про Масарика цитує статті комісаря народньої освіти Скрипника, з яких довідуємося, що на Рад. Україні зростає анальфабетизм, хоч більшовики трублять десять літ про ліквідацію того анальфабетизму. І так: в 1927—28 р. було на Рад. Україні 105.000 анальфабетів, в 1929 р. було 146.000, в 1930—31 р. було 543.000 анальфабетів.

— В Рад. Союзі працює на примусових безплатних роботах 2,000.000 людей. Минулого тижня нюйорський дневник Таймс подав був довшу телеграму свого кореспондента з Гельсінґфорс, що в Рад. Союзі працює тепер 620.000 політичних вязнів на примусових безплатних роботах. Політичні вязні одержують малу заплату: третину заробітної платні неувязнених робітників. Одержують тільки крайно погану поживу і мешкання гірші найгірших тюрем, де люди тисячами вимирають з голоду та пошесних недуг. Всі ті вязні поділені на 873 ґрупи і живуть у страшних умовах. Найліпше на ті умови життя політичних вязнів вказує те, що мин. зими (1929/1930) померло в Рад. Союзі 72.000 політичних вязнів. Роботу тих мучеників використовує більшовицький уряд і їх продукти продає за кордоном по дешевих цінах.

— Ґенерал-ґубернатор Канади ходив з тацою по церкві. З нагоди відізду ґенерал-ґубернатора Вайкавнта Вилинґдона на становище віцекороля Індії, подають англійські часописи деякі подробиці про його життя. Між іншим пишуть, що за свого перебування в Оттаві, столиці Канади, ґенерал-ґубернатор правильно кожної неділі, коли тільки був дома, ішов з жінкою вже в осьмій годині рано до англійської церковці св. Вартоломея на богослуження, і то ішов пішки, хочби на дворі було трицять степенів нижче зера. Про свої релігійні погляди він сказав свого часу перед делеґатами синоду дієцезії Оттави: У мому довгому життю, в якому я мав богато смутку, неспокою і відповідальности, я мав найбільшу потіху в молитві як приватно так і в своїй церкві. Підчас богослужень ґенерал-ґубернатор Канади дуже часто ходив з тацою, не вважаючи цього за понижаючу роботу для себе.

— Міліонери. В Америці є 40.000 міліонерів. З родинами міліонерське населення виносить біля 200.000 душ, цебто стільки, що людність Львова.

— Збанкротував „Банк Злучених Держав" у Ню Йорку. В Ню Йорку збанкротував „Бенк оф Юнайтед Стейтс", який вже стейтова влада замкнула. Люди мали там депозитів на 200 міл. долярів. Богато було там грошей емігрантів. Поляки мали з міліон долярів, а безперечно, що трохи було й українського гроша. Всі гроші не пропадуть, лише якась частина. Інші банки взялись рятувати ситуацію.

— Розвиток летунства. Берлінська преса подає, що проф. Юнкерс після довголітніх дослідів створив новий тип мотора для літаків, та що цей винахід є величезним поступом у летунстві. На днях під Берліном при участи представників влади і війська відбувся пробний лет літака нового типу. Стверджено, що мотор проф. Юнкерса далеко вигідніший, більше забезпечений від вогню і нещасливих випадків, що він зуживає менше пальних матеріялів, а крім того він лекший, тому скорість його лету більша. Знавці летунства вважають винахід Юнкерса революцією повітряної комунікації та що цей винахід матиме велике значіння.

— В Персії всі мусять женитись. Англійська преса пише, що перський уряд наложив на всіх кавалерів від 26-го року життя такий великий податок, що всі мимохіть мусять женитись. Мущина нежонатий до 26 літ платить на нашу валюту 100 золотих податку, а цей податок щороку зростає так, що 35-літній кавалер волить мати найгіршу жінку, ніж платити податки.

— Брат бувш. міністра обманцем. Як подає чеська преса, у Празі арештовано Франца Стшібрного, брата б. міністра, відомого також з нефортунної політичної діяльности. Франца Стшібрного арештували за ріжні фінансові спекуляції та обман у грошевих справах. Він був власником великої фабрики, яка хилилась до упадку і щоб до того не допустити, пустився на ріжні незаконні спекуляції.

— Смерть приятеля Франц Йосифа І. В Ґінсі на Мадярщині помер граф Томас Ердеді, один з найближчих приятелів і дорадників цісаря Франц Йосифа І. Він підтримував на дусі цісаря в найтяжчих хвилинах життя, коли трагічно згинула цісарева і син Рудольф. Грав також поважну ролю в закулісовій дипльоматії. Після революції жив у своїх добрах на Мадярщині. Свого часу голосною була справа його женячки: Як граф і дорадник цісаря він оженився з дочкою сторожа своєї палати і за це родина виреклась його.

— Смерть дослідника Азії. Відомий німецький вчений, дослідник Азії, проф. Трінклер, згинув в автомобілевій катастрофі коло Бремену. Він був автором численних праць про Азію.

— Штучне божевілля. Здоровому лікареві може булоб лекше лікувати божевільного, якби він розумів його психічний стан, настрої і ріжниці між нормальним реаґуванням на явища і ненормальним. І ось щоби могти вглянути в душу божевільного, лікарі винайшли спосіб штучно фабрикувати варіятів: Лікарі найшли в Мексику рослину „Мескалін", якої сок має такі власности, що викликає в людини в мозку хвилеві зміни такого роду, як постійні зміни в мозку божевільних. Нормальна людина, заживши „Мескалін" хоч і є час до часу свідома і може оповідати свої настрої, то загально вона поводиться як варіят: всі слухові і зорові вражіння зливаються в неї в якусь дивну єдність, тони і барви творять щось однородне. За пару годин зажитий сок рослини перестає ділати, людина стає нормальною і починає оповідати лікарям що діється в душі „варіята".

— З летунських катастроф. З Льондону подають, що віцеадмірал англійської повітряної фльоти Гольт згинув підчас катастрофи двох літаків, що в повітрі вдарили об себе. Підчас світової війни Гольт був ґенералом бриґади.

— Новий твір Ремарка. Друга повість голосного автора „На заході нічого нового" п. з. „Поворотний шлях" виходить 30. квітня в берлінськім видавництві (Пропилеен Ферляг) у 100.000 примірників накладу. Рівночасно „Поворотний шлях" Ремарка появиться в численних перекладах.

— Самовбивство німецького героя. В Калі в Колюмбії застрілився командант підводної лодки Больдт, який підчас світової війни затопив 18 воєнних кораблів держав Антанти. В 1921 р. попав Больдт у конфлікт з параґрафами і як політичний еміґрант утік до Колюмбії, де і закінчив життя.

— На карти „Рідної Школи", що звільняють від алькогольних напоїв з нагоди Празника Воскресення Христового зложили в золотих отсі Вп. Громадяни(ки): зі **Скалату:** 5: нотар Шолгіня Омелян; 4: д-р Лучка Володимир; по 3: о. Онуферко Антін, д-р Тригубчак Арсен; по 2: Онуферкова Стефанія, адв. канд. Смаль Осип, нотар. конц. Стебельський Василь, суддя Політило Яким, дир. Тис Осип, Крушельницький Микола; з **Космача:** д-р Богдан Питлик 5. — Хто слідуючий?

— Засідання Президії Комітету Опіки над безробітними відбудеться в середу, 29. квітня, в год. 5. попол. в ратуші, І. пов.

З кіна.

КІНО „ПАЛЯС": *„ЗЛОДІЙ КОХАННЯ"*.

Відомий комедіеписець Верней до спілки з іншим майстром любовної інтриґи придумав дотепну історію про старого мужа та молоду жінку. Цим разом наші симпатії не йдуть виключно в користь молодої красуні, що знуджена багацтвом, безділлям і вічною працею свого мужа, мріє про якогось сучасного героя, що показав би їй справжнє кохання: про боксера або тореадора. Муж фабрикант співних забавок сам розуміє фатальне становище своєї жінки і рад би їй у цьому допомогти. На щастя, його виручає в цьому вломник-джентельмен. Хто нині не стає вломником! — про це довідуються глядачі цієї фільми очевидячки на кінці разом з молодою дамою, якій він украв серце.

Це легка, приємна комедія на межі оперетки. Публика жалується на надто довгі надписи, які краще було би розуміти в оригіналі, бо устно вони виходять дотепніше.

м. р.

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 27. квітня 1931 року: масло експортове і десерове пріма — — зол. за кільо; літра молока 32—34 сот.; літра сметани 1·40 зол., кварта [illegible] 30—2·40 зол.

Дописи.

ВОЙНИЛІВ, пов. КАЛУШ. (Шевченківський концерт). Читальня „Просвіти" й Аматорський Гурток у Войнилові уладили 13. квітня ц. р. концерт у честь Шевченка. У програму входило річеве, хоч — що правда — мало популярне і зрозуміле для слухачів вступне слово п. Дівнича з Калуша, далі продукції мішаного й мужеського хору, вишколеного п. Олійником, студентом з Долпотова, і деклямації п. Парані Дурбак („Посланіє") та Волод. Гречуха. Програму уріжнороднювали декламації дітей: Дарки Цимбалістої і Романа Литвинця. Концерт закінчився живим образом, приготованим п. Нусею Лаврій, яка в цьому живому образі символізувала постать — України.

ЛУЦЬК. (Нова кооператива. — Українська гімназія. — Загальні збори). 18 квітня в Луцьку, в помешканні інспекторату РСУК. відбулися установчі збори нової кредитової кооперативи „Стир", яка між іншим, матиме своїм завданням уділювати своїм членамкооперативам грошеву допомогу в разі страт від пожежі й крадіжок із вломом. Принято статут і вибрано органи завідування: дирекцію й Надзірну Раду. — Т-во „Лесі Українки", яке є концесіонаром української гімназії в Луцьку, переживає тяжку крізу, яка змусила інж. Пилипчука до уступлення зі становища голови Товариства й до виступлення з ради Т-ва деяких членів. Т-во недавно набуло власний дім і в короткому часі має вплатити досить значну, як на свої сили, рату. Завданням нової ради буде нелегка річ — здобуття для гімназії значних матеріяльних засобів. — 19 квітня відбулися в помешканні інспекторату РСУК загальні збори кооперативи „Укр. Коопер. Кіно-Театр", які затвердили звіт і біляно з ділового року, приняли зміну статуту й добрали членів до органів завідування. — 26. квітня мають відбутися загальні збори повітової Просвіти, на чолі якої стоять п. Власовський (голова) і п. Петриківський (заступник голови), а 10. травня загальні збори уповноважених „Українбанку".

—o—

СПОРТ

Речинці дальших змагань України.

З уваги на те, що до львівської А-кляси приділено й резерви трьох львівських лігових клюбів (Погоні, Чорних і Лехії), змінено в деччому й речинці дальших розгривок за мистецтво А-кляси. Україна буде змагатися дальше в такому порядку (подані на першому місці клюби є господарями): 3. V. Погонь (Стрий)-Україна у Стрию, 14. V. Україна-Сокіл II., 17. V. Україна-Гасмонея, 24. V. Ревера-Україна у Станиславові, 25. V. Чорні I. Б-Україна, 7. VI. Польонія-Україна в Перемишлі, 15. VI. Сокіл II-Україна, 28. VI. Україна-Ревера, 29. VI. Україна-Погонь I. Б, 5. VII. Ресовія-Україна у Ряшеві, 12. VII. Україна-Погонь (Стрий) у Львові, 19. VII. Світезь-Україна, 26. VII. Погонь I. Б-Україна, 2. VIII. Гасмонея-Україна, 9. VIII. Україна-Чорні I. Б, 15. VIII. Україна-Лехія I. Б, 30. VIII. Лехія I. Б-Україна. — Як у попередніх роках, так і в цьому році здобуті чи страчені пункти з резервами лігових дружин не будуть рахуватися.

Міжнародні дужання у Львові.

В суботу 25. ц. м. Судаков зремісував зі Стібором, а Кляй з Вайнурою. Штекер поклав у 27. мін. Сен-Марса, кинувши його головою до суд. стола, а потім майже омлілого придержав на дивані. Мартинов поклав Сасорського вже в 8. мін. Пошоф кинув так сильно естонцем Яго до землі, що звихнув йому руку. Цю боротьбу анульовано, а Яго впродовж кількох днів не могтиме боротися.

В неділю 26. ц. м. Сен-Марс зремісував з Вайнурою. Кляй поклав у 34 мін. Мартинова. Судаков зремісував з Пошофом. Новий атлет, німець Ферінгер, у 3 мін. поклав Сасорського, Штекер у 3 мін. поклав Гурського.

Нині, у вівторок, змагаються: Штекер-Кляй (до вирішення), Сен-Марс-Вайнура (до вирішення), Судаков-Пошоф (до вирішення) і Ферінгер-Стібор.

‡ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Преосв. Петро Ґебей, Епископ Мукачівський з осідком в Ужгороді, помер в неділю 26. ц. м.

Зі смертю Покійного поніс наш нарід на Закарпатті, що має так мало відданої собі інтелігенції і добрих провідників, велику втрату. Уроджений 20. VII. 1864 р. в Кальнику, мукачівської епархії, працював він здавна, ще за нестерпної мадярської влади, над релігійно-моральним і духовим двигненням нашого народу за Карпатами, ділячи з рідним народом долю й недолю. Мукачівським епископом іменувала його Апостольська Столиця в дні 16. VII. 1924, при чому осідком того епископства став Ужгород. Юрисдикцією своєю обняв еп. Ґебей ціле Закарпаття (офіціяльно: Підкарпатську Русь). На становищі епископа розвивав він живу діяльність для добра своєї дієцезії, стараючись обєднати біля себе всіх людей діла і доброї волі.

Смерть пок. епископа Петра Ґебея — це втрата для церкви й національного відродження українського Закарпаття тимбільша, що він був людиною національно свідомою і великим поклонником та приятелем ексц. митрополита Шептицького. Саме за нього приходить до тісного порозуміння і звязку Закарпаття з Галицькою Провінцією, яке повинно й мусить принести велику користь обом частинам нашої Землі. Покійний був особисто у Львові на конференції всіх гр.-кат. епископів перед кількома роками, був теж членом комітету епископських конференцій. За його діяльність і діяльність підчиненого йому духовенства посипалися на нього в останньому часі доноси москвофільських загорільців аж до Риму і хто зна, чи ті доноси не прискорили смерть цього заслуженого церковно-народнього діяча. В. Й. П.!

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:
Вівторок 28. квітня, година 7·30 веч. „Вікторія і її гузар".
Середа 29. квітня, година 7·30 веч. „Масковий Баль".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):
Вівторок 28. квітня, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим" (знижені ціни).
Середа 29. квітня, година 7·30 веч. „Спір за сержанта Ґрішу".

Малий Міський Театр:
Вівторок 28. квітня, година 7·30 веч. „Інтерес з Америкою".
Середа 29. квітня, година 7·30 веч. „Інтерес з Америкою".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Жінка, що сміється" (Батицька).
КАСІНО: Звукова фільма: „Анна Хрісті" (Ґрета Ґарбо).
КОЛЬОСЕИ: „Насолода небезпек" — (Гар. Льойд), „Студент" (Род ля Рок).
ЛЕВ: Звукова фільма „Вічні дурні" (в жидівській мові) та додатки.
МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма „Пострах сальонів".
ОАЗА: Звукова фільма: „Украдене завіщання".
ПАЛЯС: Звукова фільма: „Злодій... кохання".
ПАН: Звукова фільма: „Поручник Арман" (Рам. Новаро).
ПАСАЖ: „На Захід" (Джек Голт), „На провесні" (Жеромського).
ПРОМІНЬ: „Сурми кохання".
ФАТАМОРҐАНА: „Льокомотива ч. 2393" (Льон Чаней).
ХИМЕРА: „Дівча з U. S. A. (Анні Ондра).
СТИЛЕВЕ: „Один юнак" (Рене Адоре).
УТІХА: „Ночі безсонні, ночі шалені" (Ів. Петрович, Ліль Даговер). „Життя зачинається завтра" (Бенкрофт).

Програма радіо.

Вівторок 28. квітня 1931.

Варшава (1411,8) 19·50 Трансмісії з Великого Театру. **Льондон** (356,3) 14·00 Органи. **Берлін** (419) 17·50 Великодня музика. **Стокгольм** (435,4) 20·00 Концерт. **Гельсінгфорс** (457,2) 19·00 Хор. **Прага** (486,2) 20.00 Концерт. **Відень** (516,4) 12.00 Легкий концерт. **Будапешт** (550,5) 12·05 Легкий концерт. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт для дітей. **Париж** (1724,1) 21·00 Фрагменти з „Фавста".

Середа 29. квітня 1931.

Варшава (1411,8) 12·10 Ґрамофонові плити. **Берлін** (419) 18·30 Пісні Брамса і Вольфа, співає Гільда Ельґер. **Стокгольм** (435,4) 19·30 Віолінчельо. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 21·30 Російська музика. **Відень** (516,3) 15·20 Солісти. **Будапешт** (550,5) 12·05 Концерт. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт. **Ленінград** (1000) 15·00 Твори Моцарта. **Париж** (1724,1) 21·45 Концерт.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Вівторок 28. квітня 1931.

12·10 Ґрамофонові плити. 13·10, 15·30, Трансмісії з Варшави. 17·00 Трансмісії з Познаня. 19·50 Трансмісії з Варшави.

Середа 29. квітня 1931.

12·10 Ґрамофонові плити. 13·10 Трансмісія з Варшави. 14·50 Трансмісія з Варшави. 15·30 Трансмісія. 16·15 Програма для дітей. 17·45 Концерт з Варшави.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооператива „Укр. Театр" у Львові — Укр. Нар. Театр ім. І. Тобілевича в Станиславові.
Городенка:
29. IV. „Життя Парижа".
30. IV. „Гетьман Дорошенко".
По Городенці театр вступить на кілька вистав до Заліщик. — Режісерія театру готує до постановки надзвичайно милу оперетку „Ляльку". 1873

Вступні іспити до всіх кляс Луцької Української гімназії з правами державних, відбудуться 25—26—27 червня, в осінньому речинці — 24–25 і 26 серпня. — До прохання про вступ треба додати такі документи: 1) метрика народження, 2) свідоцтво щіплення віспи, 3) шкільне свідоцтво. — **Дирекція. Адреса гімназії: Луцьк, вулиця Плоцька, власний дім.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Загальні Збори

Філії Т-ва Просвіта в Самборі відбудуться 11. травня 1931 р. в год. 11-тій передполуднем у салі Української Бесіди, вул. Шопена ч. 6. з таким порядком нарад:

1) Відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів.
2) Звіт з діяльности Виділу за минулий рік.
3) Звіт Касовий і Контрольної Комісії.
4) Абсолюторія для уступаючого Виділу.
5) Вибір Виділу.
6) Внески й запити.

До участи в Загальному Зборі управнені всі члени Філії та делегати читалень, які вирівняли членську вкладку за 1930/31 р.

В Самборі, 23. квітня 1931. Виділ.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.